

“KİMSE HİKÂYEYLE ARAMDA GEÇENLERİ ANLAMİYORDU”

Nezihe Meriç (Gemlik, 28 Şubat 1924 – İstanbul, 18 Ağustos 2009) Eskişehir Lisesi'nden (1943) sonra İÜEF Türk Dili ve Edebiyatı ile aynı üniversitenin Felsefe bölümlerine devam etti (1945). Ankara'da, eşi Salim Şengil'in kurucusu olduğu Dost Yayınları'nın ve *Dost* dergisinin yönetiminde görev aldı (1957-1973). İlk öyküsü (“Bir Şey”) *Seçilmiş Hikâyeler* dergisinde çıktı. *Korsan Çıkmaızı* ile 1962 TDK Roman Ödülü'nü, *Bir Kara Derin Kuyu* ile 1990 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı, *Yandırma* ile 1998 Sedat Simavi Edebiyat Ödülü'nü, *Çavlanın İçinde Sessizce* ile 2004 Dünya Kitap-Yılın Telif Kitabı Ödülü'nü, son olarak da 2007 Mersin Kenti Edebiyat Ödülü'nü aldı.

Öykü: *Bozbulanık* (1953), *Topal Koşma* (1956), *Menekşeli Bilinç* (1965), *Dumanaltı* (1979), *Bir Kara Derin Kuyu* (1989), *Boşlukta Mavi* (Seçilmiş Öyküler, 1992), *Yandırma* (1998), *Toplu Öyküler I* (1998), *Toplu Öyküler II* (1998), *Gülün İçinde Bülbül Sesi Var* (2008). **Roman:** *Korsan Çıkmaızı* (1961), *Alacaceren* (2003), *Çisenti* (2005). **Anı:** *Çavlanın İçinde Sessizce* (2004). **Oyun:** *Sular Aydınlanıyordu* (1970), *Sevdican* (1992), *Çın Sabahta* (1995), *Toplu Oyunlar* (2003). **Çocuk Kitapları:** *Alagün Çocukları* (1976), *Küçük Bir Kız Tanıyorum Altı Yaşında* (1992), *Küçük Bir Kız Tanıyorum Yedi Yaşında* (1992), *Dur Dünya Çocukları Bekle* (1993), *Küçük Bir Kız Tanıyorum Sekiz Yaşında* (1993), *Küçük Bir Kız Tanıyorum Dokuz Yaşında* (1994), *Küçük Bir Kız Tanıyorum On Yaşında* (1996), *Küçük Bir Kız Tanıyorum On Bir Yaşında* (1996), *Küçük Bir Kız Tanıyorum On İki Yaşında* (1998), *Ahmet Adında Bir Çocuk* (1998). **Mektup:** *Aix-Londra-İstanbul Mektupları* (2011). **Diğer:** *Püf Noktası* (2011).

Nezihe Meriç'in
YKY'deki kitapları:

Edebiyat

- Yandırma (1998)
Toplu Öyküler I (1998)
Toplu Öyküler II (1998)
Korsan Çıkmazı (1999)
Alacaceren (2003)
Toplu Oyunlar (2003)
Çavlanın İçinde Sessizce (2004)
Çisenti (2005)
Gülün İçinde Bülbül Sesi Var (2007)
Aix - Londra - İstanbul Mektupları
(Orhan Suda ile birlikte) (2011)
Püf Noktası - İlk Öyküleri ve Yazıları (2011)
Bozbulamık 60 Yaşında (Özel Baskı) (2013)
Menekşeli Bilinç (2019)
“Kimse Hikâyeyle Aramda Geçenleri Anlamıyordu” (2020)

Doğan Kardeş

- Zor Yokuşu - Seçme Öyküler (2010)
Küçük Bir Kız Tanıyorum Altı Yaşında (2016)
Küçük Bir Kız Tanıyorum Yedi Yaşında (2016)
Küçük Bir Kız Tanıyorum Sekiz Yaşında (2016)
Küçük Bir Kız Tanıyorum Dokuz Yaşında (2017)
Küçük Bir Kız Tanıyorum On Yaşında (2017)
Küçük Bir Kız Tanıyorum On Bir Yaşında (2017)
Küçük Bir Kız Tanıyorum On İki Yaşında (2018)
Dur Dünya Çocukları Bekle (2018)
Ahmet Adında Bir Çocuk (2018)
Alagün Çocukları (2019)

NEZİHE MERİÇ

“Kimse Hikâyeyle Aramda
Geçenleri Anlamıyordu”

Söyleşi

Hazırlayan
Seval Şahin

YAPI KREDİ YAYINLARI

Yapı Kredi Yayınları - 5641
Edebiyat - 1624

“Kimse Hikâyeyle Aramda Geçenleri Anlamıyordu” / Nezihe Meriç
Hazırlayan: Seval Şahin

Kitap editörü: Murat Yalçın
Düzeltili: Filiz Özkan

Kapak tasarımı: Nahide Dikel
Sayfa tasarımı: Mehmet Ulusel
Grafik uygulama: İlknur Efe

Baskı: Sena Ofset Ambalaj, Matbaacılık Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
Maltepe Mah. Litros Yolu Sk. 2. Matbaacılar Sitesi B Blok
Kat: 6 No: 4NB 7-9-11 Topkapı - Zeytinburnu / İstanbul
Telefon: (0 212) 613 38 46
Sertifika No: 45030

1. baskı: İstanbul, Ağustos 2020
ISBN 978-975-08-4750-9

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2019
Sertifika No: 44719

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
[facebook.com/yapikrediyayinlari](https://www.facebook.com/yapikrediyayinlari)
twitter.com/YKYHaber
[instagram.com/yapikrediyayinlari](https://www.instagram.com/yapikrediyayinlari)

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık
PEN International Publishers Circle üyesidir.

İçindekiler

Hazırlayanın Sunuşu / Seval Şahin • 9

Hikâye Üzerine Nezihe Meriç ile Bir Konuşma • 11

Mübeccel İzmirli: Sanatçılarla Konuşmalar: Nezihe Meriç • 14

Nezihe Meriç ve Yaşam Öyküsü • 19

“Yazmadan kurtulamayacağımı anladım” • 25

“Hiçbir yerli olamamanın eksikliği” • 30

Mübeccel İzmirli: “Yazmak benim yaşamımdır” • 34

Nezihe Meriç ile Söyleşi • 38

Tomris Uyar: Nezihe Meriç’e Sorular • 44

Necmi Onur: Kadın Yazarlarımız • 46

Cüneyt Ayrıl: “Arabesk Olduk Baksanıza!..”

Ya da Nezihe Meriç’in Yanıtları • 49

Sevdican ya da İlk Kez Almanca Oynanan Türk Oyunu • 53

“*Sevdican* bu genel bakış içinde, göç ve

işçi sorunlarına oturtulmuş minicik bir noktadır” • 55

“Cumhuriyet Kuşağı denilen kuşağın ilk kadın yazarıyım” • 57

Nemika Tuğcu: “*Bir Derin Kara Kuyu* –elbette bence–

bol zaman içinde durulmuş, arıtılmış öyküler” • 62

Nezihe Meriç’e Sorular • 65

Serhat Öztürk: “Anlamak sevgiyi hazırlayan bir şey” • 70

Sennur Sezer: “Kırgınlık, hüzün, gerilim...

Çok doğal şeyler...” • 73

- Doğan Hızlan: İflah Olmaz Bir Tutkunun Yazarı:
Sait Faik'in Taşralı Öğrencisi • 77
- Osman Giritli: Nezihe Meriç Soruyor... • 80
- “Kimsenin bütün hayatı roman olamaz” • 82
- Muazzez Menemencioglu:
“Belki o yıllar, bir anlamda az buçuk masal!” • 87
- Özlem Melek Kaya: “Çocuk dünyası çok eğlencelidir” • 90
- “Yapıtlarımı büyük çilelerle üretiyorum” • 93
- Feridun Andaç: “Bir yazar zaten çağının tanığıdır” • 101
- Sennur Sezer: Günümüz Öykücülüğünün Anası • 109
- Ahsen Erdoğan: “Aşk genel anlamıyla yaşamdır” • 113
- Melisa Gürpınar: Hepimizin Hayatından Damıtılan
Altın Pırlıtlı Öyküler Toplamı: *Yandırma* • 117
- Leyla Ruhan Okyay: Nezihe Meriç ile *Yandırma* Üstüne:
“Yazmak yaşamaktır” • 121
- Öykü Potuođlu: İçinden Deniz Geçen Öyküler • 125
- Enver Ercan: Yazarın “Tutturmaları” • 128
- Can Kurultay: Nezihe Meriç ile Çocuk Edebiyatı • 130
- Kadir Yüksel: “Yaşadığımız sürece sözümüz
hep yeni biçimlerde söylenmelidir. Öykümüz de” • 134
- Oylum Yılmaz: “Kırk yılda bir roman yazıyorum” • 141
- Nena Çalidis: Küçük Bedenlerde Atan Büyük Yürekler • 144
- Onca Tapınç: Yazmak İstedi ve İki Küçük Kızı Seçti... • 148
- İdil Önemli: “Her şeye bakarım ben yazarken,
bellek onları dizi dizi çıkarır ortaya” • 153
- Selen Baycan: Bir Hayal Fabrikatörü • 160
- Sevim Hilmiođlu: Nezihe Meriç ile Söyleşi • 164
- Nena Çalidis: “Kitap benim suretim” • 186
- Hüseyin Ustaoglu: “Yazar,
(önce kendini tanımaktan başlayarak) insanı anlatıyor” • 192
- “Hangi kadın?” • 197
- Deniz Aktan: “Neredeyse her önüne gelen
çocuk kitabı yazıyor!” • 200

- Serra Aykan: “Başlangıcından bitimine dek uzun bir süre
ben o öyküyle yaşarım” • 205
- Melike Koçak-Sezer Ateş Ayvaz-Leyla Ruhan Okyay:
Nezihe Meriç’le • 210
- İbrahim Yıldırım-Nalan Barbarosoğlu:
“Dil de bizimle aynı yolu izliyor” • 230
- Adnan Özyalçın: Yaşam Öykülerden Kurulu • 248
- Sema Aslan: Edebiyatta 55 yıl: Nezihe Meriç
“Çıkacak bir sürü yokuş var!” • 254
- Aslı Tohumcu: “Ben yazdıklarımı çok severim” • 260
- Hürriyet Yaşar: “Yeni dergiler, yeni bilgiler, şu çılgın dünyanın
içinde soluk alabilmemizi sağlayacak yeni değerler bulun bize” • 265
- Ayşe Gül Demirel: “Her zaman öykü” • 267
- Nezim: Nezihe Meriç ile *Çavlanın İçinde Sessizce*
Üzerine Konuşma • 272
- Tomris Uyar: Onların da gençliklerinde “Taptıkları”
vardı... Nezihe Meriç’i etkileyen de babasıydı! • 277
- “Ben yaşıyorum, bakıyorum, görüyorum,
düşünüp taşıyorum, bunları durmadan biriktiriyorum” • 280
- Öykücülüğümüz Üzerine Sorulan Soruların Yanıtları • 283
- “Ben daha ilkokuldayken roman yazmaya başlamıştım” • 285
- “Umut etmek yeterli değil, umut yaratmak zorunda,
bu memleketin çocuk edebiyatını yapılandırmak isteyenler” • 297

Hazırlayanın Sunuşu

Nezihe Meriç'in ilk hikâyesi "Bir Şey" in 1953 yılında *Seçilmiş Hikâyeler* dergisinde yayımlanmasıyla başlayan edebiyat serüveni ölümüne kadar oyun, öykü ve roman gibi çeşitli türlerde ürünler vermesiyle devam etmiştir. Bir yazarın sadece hikâye, roman, oyun türünde verdiği eserler değil düzyazıları, seyahat notları, günlük ve mektupları, söyleşileri de onun edebiyatının bir parçasıdır. Edebiyata ilk adım attığı tarihten ölümüne kadar farklı kitapları aracılığıyla edebiyatı üzerine bakışını açık ettiği bu söyleşilerde Nezihe Meriç, sadece kendi edebiyatına değil döneminin edebiyatına dair de ilginç anekdotlara yer vermektedir.

Çoğunlukla "Cumhuriyet kuşağının ilk kadın yazarı" olarak kabul edilen Nezihe Meriç edebiyatı üzerinde bugün yeterince durulduğunu söylemek zor. Nezihe Meriç, üzerinde düşünmeyi, çalışılmayı, tartışılmayı hak eden Türkçenin en iyi yazarlarından biri. Yaklaşık iki yıl önce Murat Yalçın'ın teşvikiyle giriştiğim Nezihe Meriç'in söyleşileri ve düzyazılarını bir araya getirmede kızı Aslı Şengil Buico'nun yardımı ve desteği unutulmaz. Aslı, kendisiyle daha ilk görüşmemde hemen kolları sıvamış, annesinin tüm arşivini bana açmış, arşiv dışında kalan ve benim bulduklarımın kocaman bir kitabın oluşmasına büyük bir destek vermiştir. Ona ne kadar teşekkür etsem az. Nezihe Meriç'in düzyazıları da tıpkı söyleşileri gibi edebiyat tarihimiz açısından önemli bir kaynak niteliği taşımaktadır. Umarım bu düzyazıları da kitaplaştırabiliriz.

Elinizdeki söyleşi kitabını hazırlarken şöyle bir yol izledim: Öncelikle Nezihe Meriç arşivindeki daktilo edilmiş, bilgisayar çıktısı halinde ya da gazete dergi kupürü olarak yer alan belgeleri tasnifledim. Bunların üzerinde yayım tarihi ve yeri bulunanları gazete dergi arşivlerinden kontrol ettim. Arşivdeki halleriyle yayımlanmış halleri arasında fark olup olmadığına baktım, eğer varsa bunları dipnotta belirttim. Üzerinde yayım veya yayımlanma yeri hakkında herhangi bir not olmayanların, içeriklerinden yola çıkarak hangi

tarihte yapılmış olabileceklerini dipnotta açıkladım. Nezihe Meriç, söyleşilerinde çoğu zaman kendisine yöneltilen sorulara toptan cevap vermiş, bu tarz cevapların olduğu söyleşileri, konunun değiştiği yerlerden sorularla ayırdım; onlara cevapların içeriğine uygun sorular ekledim. Aynı şekilde, kimi söyleşilerde sadece cevaplar bulunuyordu. Bunlara da verilen cevaplardan yola çıkarak sorular koydum. Başlığı olmayan söyleşilere, söyleşide öne çıkan konudan yola çıkarak Nezihe Meriç'in cümlelerini başlık yaptım. Nezihe Meriç arşivinde bulunan, üzerinde nerede yayımlandığı ve tarihi belirtilmemiş, söyleşinin içeriğinden de hangi tarihte yapıldığına dair bilgiye rastlayamadıklarımı sona ekledim. Kitabın sonunda bu tarz kitaplarda elzem olan bir dizin de hazırladık. Yayına hazırlanması sırasındaki yardımları için Uğur Erden, Esin Hamamcı ve Abdullah Ezik'e çok teşekkür ederim. Kütüphane çalışmalarında harika bir iş çıkardılar.

Nezihe Meriç'in söyleşilerinden oluşan bu kitaba, *Menekşeli Bilinç* kitabında yer alan "Varım Diyorum İnanmalısınız" adlı öyküsünün başındaki "Kimse hikâyeyle aramda geçenleri anlamıyordu" cümlesini isim olarak verdim. Bu ifadenin, bir yazarın söyleşileri, toplu halde okurla buluşurken belki hikâyeyle/hikâyesiyle arasında geçenleri anlamak için vesile olduğunu düşündüm.

Umarım öyle olur.

Seval Şahin
Kadıköy, Ocak 2020

Hikâye Üzerine Nezihe Meriç ile Bir Konuşma¹

— ...

— Şu halde sizce hikâye...

— Bakın şöylece toparlayabilirim: Roman da, hikâye de, dünya dediğimiz şu düzensizin üzerinde, çeşitli topluluklar halinde yaşayan insandan söz açıyor. Roman, büyük bir kavram. İnsanı çeşitli yönleriyle, enine, boyuna anlatabilir? Kişiyi, dünyada, bulunduğu toplum içinde, ailede, fert olarak ele alır. İnsanı, dünya olaylarının toplumlara, toplumların birbirine, toplumun aileye, ailenin topluma, ferde... Hepsinin bir düzen içinde birbirine karşılıklı tesirleri arasında görür. Halbuki hikâye, yine bu tesirler altında ki insanın, bir ruh halinin, herhangi bir olay karşısındaki durumunun, kısmetine düşen zaman içinde, bir gülüşünün, bir davranışının ustaca makaslanıverişidir.

— Günün konusu olan meseleli sanat hakkında ne düşünüyorsunuz?

— Sanatın, yüceltici, iyiye, güzele, doğruya götürücü kudretine inanıyorum. Çevresinin tesirinde yaşayan sanatkâr, elbette çevresini aksettirecek, iyi ve kötü taraflarıyla. Yalnız, sanatkâr, müşahede eden, işin nedenini, niçinini bulan ve ortaya koyduğu problemi çözüp doğru yolu gösteren insan olmak zorundadır. O, bu sorumluluğu duyduğu anda meseleli sanat değer kazanır. Ben böyle anlıyorum. Yoksa bizim memlekette olduğu gibi sadece teşhirle, sadece küfretmekle hiçbir şey yapılamaz. Bu, tavşanın dağa küsmesi gibi bir şey oluyor.

— Dil meselesiyle nasılsınız?

— Geçen gün kırık bükük'ü bulur bulmaz çok sevdiğim melûl

¹ Bu söyleşi daha önce Serdar Soydan tarafından hazırlanan *Püf Noktası* kitabında yayımlanmıştır. Bkz. Nezihe Meriç, *Püf Noktası: İlk Öyküleri ve Yazıları*, YKY, 2011.

mahzuna ey gazileri söyledim. Ama ölsem "oysaki" demem. Kanıma dokunuyor. Orta şekerli işte.

— Sizin için, çevresi dar, kendini tekrar edecek diyorlar. Ne dersiniz?

— Aman da ne laf derim. Keramet sahibi mi bunlar? Daha dün bir, bugün iki. Ne acele bu? Hem, bu kendini tekrar değil, kendinden başlamak ve hız alıncaya kadar başlangıçta dönmektir.

— Biraz müphem olmadı mı?

— Kendini tekrar, pek mi açık seçik?

— Sevdiğiniz hikâyecilerimizden bahseder misiniz?

— Bahsetmem! Sevdiğim hikâyeci üçü dördü bulmaz. İçlerinde sadece Sait Faik'e hayranım. Ama o da, hikâyeciliğinden çok hikâyelerine, havasına, suyuna, denizine, balığına, şahsiyetine... hayranlık.

— Hikâyeciliğimizin dünya hikâyeciliğiyle boy ölçüşür halde görenlere...

— Âmin kardeşim âmin. Üç çiçekle yaz olursa âmin. Hikâyecilik seviliyor ve çalışılıyor. Mesele başlamış olmakta. Mühim olan bu bence.

— Hikâyeleriniz için yazılan eleştirmeleri...

— Hiç eleştirme yazan olmadı ki...

— Yazılanlar?

— Canım onlar "Aferin kızımıza maşallah" kabilinden övgülerdi. Yoksa ucundan tutup bir silkeleyen çıkmadı. Hem daha erken değil mi? Hele çocuk baba desin.

— Övgüden hoşlanmıyor musunuz?

— Bayılıyorum. Şak şak eden yerler geldikçe "Ben neymişim meğer... Yaşasın... Afferim" demekten çarpıntım tutuyor.

— Hikâyelerinizi sever misiniz?

— Laf mı Allah aşkına? Kuzguna yavrusu şahin. Ama hiç rahat değilim.

— Sanatkâr için en çok lazım olan...

— Çalışmak, çalışmak, sonra.. Yine çalışmak. Sadece çalışmaya inanıyorum.

— İnanmadığınız ne?

— Votkalı, viskili toplantılarda, piyasaya düşmüş, bozulmuş bağlamacılara türkü çaldırıp, türkülerimiz diye yanıp tutuşmak,

pasajlarda falanlarda âlâ ıstakozları, efendim havyarları mideye indirdikten sonra, açlık diye feryat etmek, pis, karanlık meyhanelerde İstrati² özentisiyle şarapları devirip ana avrat sövmek... Ve sanat hayat içindir beyler... Siz ne dersiniz?

Seçilmiş Hikâyeler,
Sayı 12, Ocak 1953

2 Panait İstrati'den söz ediyor. 10 Ağustos 1884-18 Nisan 1935 arasında yaşamış Romen yazar.